

Jutlus Nõs P, 14.01.18 kell 11.00, 2. pühapäev *post epiphaniam*

Lektsioonid: Js 62:1–3; Lk 4:16–21

Jutlus: Tt 1:1–3

Laulud: 264 (1–4); 268 (1–3, 4); 57 (1–4); 271 (1–3)

Paulus, Jumala sulane ning Jeesuse Kristuse apostel Jumalast valitute usu järgi ja selle tõe tunnetuse järgi, mis vastab jumalakartusele, igavese elu lootuse põhjal, mille Jumal, kes ei valeta, on tõotanud enne igavesi aegu, ja kes on määratud ajal teinud oma sõna avalikuks jutlustamise läbi, mis on usaldatud minu kätte Jumala, meie Päästja käsu kohaselt.

Tänase pühapäeva teema on kirikukalendri järgi „Jeesus ilmutab oma jumalikku väge“. Kuidas siis Jeesus oma jumalikku väge ilmutab?

Seoses sellega tuleb esmalt meelde Jeesuse esimene imetegu Kaana pulmas Jh 2:1–11 järgi, kus ta muudab vee veiniks. Ja kirjelduse lõpus s 11 ütleb evangelist: „See tegu Galilea Kaanas oli esimene tunnustäht, millega Jeesus avaldas oma kirkust, nõnda et ta jüngrid jäid temasse uskuma.“

Tõepoolest, üks ole imeteod, mis sünnivad inimeste silme all, väga mõjuvad, sest inimesed hämmastuvad uuest reaalsusest, mida nad oma tuttava, igapäevase reaalsuse kõrval kogevad. Kuid imeteod võivad küll panna nende kogejaid austama nende toimepanijaid, ent mitte lasta mõista põhjust, miks need toimusid.

Näiteks kui Jeesus on Jh 6 peatükis toitnud viie leiva ja kahe kalakesega 5000 meest ja rahvas teda järgmisel päeval otsima hakkab, siis ütleb Jeesus Jh 6:26 järgi rahvale: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, te ei otsi mind mitte sellepärast, et te nägite tunnustähti, vaid et te sõite leiba ja teie kõhud said täis.“

Sarnane asi juhtub ka Pauluse ja Barnabasega, kes külastavad Pauluse esimese misjonireisi ajal Lüstra linna ja Paulus tervendab seal halvatud mehe. Ap 14:11jj aga teatab meile Luukas: „Rahvahulgas aga, nähes, mis Paulus oli teinud, tõstsid häält ja ütlesid lükaonia keeles: „Jumalad on inimeste sarnastena tulnud alla meie juurde.“ Nad hüüdsid Barnabast Zeusiks ja Paulust Hermeseks, sest tema pidas kõnet. Ja linna ääres asuva Zeusi templi preester tõi härgi ja lillevanikuid värava ette ja tahtis koos rahvaga neile ohverdada. Aga kui apostlid Barnabas ja Paulus seda kuulsid, käristasid nad oma rõivad katki ja tormasid rahvahulga sekka, hüüdes: „Mehed, miks te seda teete! Meiegi oleme teiesugused nõdrad inimesed, ja me kuulutame teile evangeeliumi, et te pöörduksite tühjadest asjadest elava Jumala poole...“

Nende kahe näitega tahan seega öelda, et imetegude puhul koondub nende kogejate tähelepanu imeteo kordasaatjale, mitte sellele, kelle nimel ta neid teeb ja põhjusele, miks ta neid teeb.

Seda teab Jeesus väga hästi ja kui me tähelepanelikult vaatame nt Jh algust, siis esimese, Kaana pulma imeteo eel esitab evangelist meile kirjelduse, kuidas Jeesus kohtub oma jüngritega. Jh 1:47jj on öeldud: „Jeesus nägi Naatanaeli enda juurde tulevat ja ütles tema kohta: „Ennäe, tõeline iisraeli mees, kelles ei ole valet.“ Naatanael küsis temalt: „Kust sa mind tunnend?“ Jeesus vastas ja ütles talle: „Ma nägin sind viigipuu all, enne kui Filippus sind hüüdis.“ Naatanael ütles talle: „Rabi, sina oled Jumala Poeg, sina oled Iisraeli kuningas!““ Seega astub Jeesus Naatanaeliga kõigepealt vestlusse ja siis kogeb Naatanael järsku, et midagi sellist sai talle öelda ainult Messias ehk Kristus. Naatanaelile tundub, et vaid Messias võis oma läbinägiliku pilguga märgata teda viigipuu lehtede varjus istuvat.

Tahan öelda, et Naatanael kogeb samuti järsku jumalikku reaalsust, kuid mitte imetegu nähes, vaid Jeesuse sõnade üle järele mõeldes. Sama kogevad sünaagoogis istujad meie altarist loetud kirjakoht Lk 4:16–21, kus Jeesus loeb lihtsalt ette kirjakohta Js-st ja lisab juurde: „Täna on see kirjakoht teie kuuldes täide läinud.“ Rahvas on aga rabatud ja tajub samuti jumalikku reaalsust, mis neile järsku on avanenud.

Tahan selle arutlusega näidata seda, et Jeesus ilmutab oma jumalikku väge esmajärjekorras sõna läbi. Või siis vähemalt on sõna alati imetegude paariliseks. Sama asi on esiplaanil ju ka Kristuse apostlite tegevuses, kes kuulutavad evangeeliumi esmalt jutluse kaudu ja teevad siis siin-seal ka

mõned imeteod.

Seda mõtet kinnitab ka meie tänane kirjakoht Tt 1:1–3. Siin on tegemist küll kirja sissejuhatava piduliku pöördumisega, kuid tähelepanu äratav Pauluse mõte: Jumal „on määratud ajal teinud oma sõna avalikuks jutlustamise läbi“. Justnimelt jutlustamise ja mitte imetegude läbi!

Paulus kasutab siin jutlustamise kohta kreeka keelset väljendit κήρυγμα, mis on teoloogias omandanud tähtsa rolli. UT-s esineb sõna *kerygma* küll ainult kaheksal korral, kuid 20. sajandi UT teaduses on mõiste *kerygma* omandanud erilise tähenduse. Tuntumad *kerygma*-käsitlused 20. sajandil kuuluvad saksa teoloog Rudolf Bultmannile (1884–1976) ja walesi teoloog Charles Harold Doddile (1884–1973). Need kaks protestantlikku UT teadlast mõistavad seda sõna aga eri tähenduses. Doddi jaoks tähendab *kerygma* jutlustamise sisu, tegelike tunnistajate tunnistust Jumala tegudest ajaloos. Bultmanni jaoks tähendab *kerygma* pigem jutlustamise akti, eksistentsialistliku kohtumist „eshatoloogilise sündmusega“.

Meie jutluse kontekstis on olulised mõlemad nimetatud *kerygma*-vaated. Ühest küljest peaks jutlus sisaldama olulisi elemente Jumala ilmutusest, mis on meile Piibli kaudu esitatud. Selline vaade jutlusele sarnaneb usutunnistusega, kuna ka seal me ju tunnistame Jumala ilmutusest teatud artiklite kaupa. Nt (1) üks, tõeline Jumal, (2) maa ja taeva Looja; (3) tema ainus Poeg, (4) ilmale tulnud neitsi Maarjast, (5) jumaliku väega sõnas ja teos, (6) risti löödud Pontius Pilatuse all, (7) üles äratatud surnuist, (8) ja tuleb tagasi kohut mõistma maailma üle; (9) Püha Vaim, (10) kes on inspireerinud muistseid prohveteid ja (11) kelle hingus on püha kiriku elu.

Teisest küljest loob jutlus eksistentsialistliku kohtumise Jumalaga, umbes samuti nagu ennist kirjeldasin Jeesuse kohtumist Naatanaeliga Jh 1. Alati seda võib-olla ei juhtu, sest jutlustaja pole vainud õiget lähtekohta või siis ei hingesta Püha Vaim jutluse vastuvõtjat.

Mõlemal juhul on jutlus aga Jumala sõna avalikuksaamine kuulajale ja ühtlasi Jeesuse ilmumine oma jumalikus väes. See selgitab jutluse tähtsat rolli kirikuloos ja eriti luterluses, kus jutlus on saanud jumalateenistuse keskmeks.

Jutlustamine võib aga kuulajas kaasa tuua ka negatiivseid emotsioone. Ka meie tänases altarist loetud kirjakohtale järgnevas salmis Lk 4:22 vangutavad sünagoogisviibijad pead, et see Messiana ilmunud mees pole ju keegi muu kui meie oma Naatsareti küla mehe Joosepi poeg.

Jutlus võib puudutada kuulajat nii, et ta tahab jutlustajat surma saata. Oleme seda näinud ju esimärter Stefanose puhul. Täna tähistatakse 99 aasta möödumist Tartu Krediidkassa keldri massimõrvast, milles hukkusid teiste hulgas ka viis vaimulikku. Tuntum neist on esimene eesti soost õigeusu piiskop Platon, kuid meie Nõoga on otseselt seotud ka ülempreester Mihhail Bleive, kes teenis mh siinsamas Nõo õigeusu kirikus. Küllap pälvisid need viis vaimulikku punaste timukate surmaotuse eelkõige oma kuulutuse tõttu, sest vaimulikena pidid nad ju kohtumisel kirikuvaenulike enamlastega lähtuma kuulutusest Jumalariigi kohta.

Jeesus ilmutab oma jumalikkude väge muidgi ka sakramentide kaudu, kuid Jumala sõna ja selle väljendumine jutluse kaudu on meie kui protestantide usuelus ikkagi kesksel kohal. Polegi muud lisada, kui et kasutagem siis oma elus niipalju kui võimalik Jumala sõna ja sakramenti, mida Kristuse ihu, maapealne kirik meile on määratud pakkuma. Sest siis me oleme õndsad!

Aamen.